

Datum: 2025-05-07

Ärendenummer: SLK-2025-00287

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: fi.ofa.k.remisser@regeringskansliet.se

Diarienummer: Fi2025/00415

Göteborgs Stads yttrande över Remiss från Finansdepartementet - Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet (SOU 2025:20)

Göteborgs Stad välkomnar ambitionen att stärka samverkan mellan stat och kommun i syfte att motverka felaktiga utbetalningar och säkerställa rättssäkerhet i välfärdssystemen. Kartläggningen som är gjord visar att oegentligheterna riskerar att uppgå till betydande belopp vilket stöds av stadens egen lägesbild. Detta innebär enorma ekonomiska förluster för staden samt påverkar många människor och verksamhetsområden negativt, både direkt och indirekt. Det är en prioriterad uppgift att på alla sätt motverka denna typ av brottslighet som göder annan grov och organiserad brottslighet, slår sönder tilltron till välfärdssystemen, undergräver förtroendet för välfärdsstaten och ytterst utgör ett hot mot demokratin.

Utredningen föreslår en obligatorisk anslutning för kommuner och regioner. Mot bakgrund av problemets karaktär och omfattning så bedömer Göteborgs Stad att den inskränkning i det kommunala självstyret det innebär är proportionerligt. Staden anser, likt utredningen, att myndighetens fulla potential kan nyttjas först när samtliga kommuner är anslutna då risken för övervältringseffekter annars är påtaglig. Det bedöms även minska risken för otillbörliga påverkansförsök för kommunens medarbetare om anslutningen inte är frivillig. Staden instämmer även i utredningens bedömning att det intrång i den personliga integriteten som förslagen innebär, genom att kommuner ska lämna uppgifter om enskildas utbetalningar till UBM, är motiverat och proportionerligt utifrån problembilden.

Göteborgs Stad delar även utredningens bedömning om att kännedomen om felaktiga utbetalningen behöver höjas i kommunsektorn och att kunskapen om brottsligheten behöver byggas upp för att analysera riskerna och identifiera brottsliga upplägg. Bedömningen är att en anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet inte bara kan innebära ytterligare kontroller av de utbetalningar som sker, utan även kan bidra till kunskapshöjning och verksamhetsutveckling som ger staden ytterligare verktyg i det egna kontrollarbetet. Det förbättrar förutsättningarna för att förebygga och motverka felaktiga utbetalningar även på andra områden.

Samtidigt innebär den uppgiftsskyldighet som följer av förslagen ett nytt åliggande för kommuner och regioner och utredningen fastslår att den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas.

Enligt utredningen kan detta komma att finansieras genom minskade stadsbidrag inom andra områden utan att redogöra för var kommunerna kan förvänta sig minskade bidrag. Därmed är det svårt att värdera konsekvenserna för kommunen och dess invånare. Göteborgs Stad förutsätter att finansdepartementet återkommer med ytterligare utredning om kostnader och finansiering innan förslagen träder i kraft.

Göteborgs Stad har, liksom utredningen, svårt att göra bedömningar av vad en anslutning kommer att kosta för kommunen då myndighetens verksamhet är under uppbyggnad och de praktiska omständigheterna för en anslutning inte är utredda. Baserat på andra myndigheters anslutningar och graden av uppgiftsskyldighet så bedömer ändå staden att finansieringsprincipen bör inkludera kostnader för implementering av nödvändigt IT-stöd, juridiska och administrativa resurser för att hantera informationsutbytet samt kompetenshöjande insatser för berörda medarbetare.

Det huvudsakliga uppdraget för utredningen var att lämna förslag på rättsliga förutsättningar för en kommunal anslutning. Göteborgs Stad bedömer att de förändringar och tillägg ingår i författningsförslagen möjliggör det informationsutbyte som behöver ske vid en anslutning. Vad gäller de praktiska förutsättningarna för anslutningen så förutsätter staden att kommunerna görs delaktiga och ges tid och resurser att bygga upp formerna inom verksamheten för informationsutlämningen.

Det bedöms svårt att värdera de direkta vinster som en anslutning kommer att medföra för kommunen då utredningen inte redogör för vilken detaljeringsgrad av uppgifter som kommer att analyseras och granskas av myndigheten eller frekvensen av kontrollerna. Göteborgs Stad är, trots flertalet oklarheter, positiva till att ansluta kommunen då det bedöms nödvändigt att använda de verktyg och den kompetens som finns tillgängliga för att komplettera stadens arbete med att förebygga och förhindra felaktiga utbetalningar. Göteborgs Stad vill dock påtala att en anslutning till Utbetalningsmyndigheten inte kommer att lösa samtliga problem med felaktiga utbetalningar utan enbart bör ses som en del av ett större åtgärds paket.

Bedömning av författningsförslagen

Göteborgs Stad stöder betänkandets huvudförslag och anser att författningsförslag 1 är det som mest svarar upp mot kommunens behov. Genom att ansluta till transaktionskontot ges ytterligare kontroller av de bankkonton som kommunen betalar ut till och bidrar till att säkerställa att utbetalningen sker till rätt mottagare, vars samtliga utbetalningar kan analyseras. Det ger även invånare och föreningar möjlighet att själva få en bild över vilka utbetalningar som görs. Staden skulle dock önska att kommande utredningar inbegriper vilka möjligheter även de kommunala verksamheterna har att ta del av medborgargränssnittet. Detta bedöms särskilt angeläget då Skatteverkets sammanställning kommer att synas i registret, en uppgift som kommunen idag måste efterfråga av den sökanden själv. I likhet med utredningen bedöms det inte ändamålsenligt med en kommunal anslutning till betalningsförmedlingen, då det skulle hindra kommunernas möjligheter att snabbt tillhandahålla ekonomiskt bistånd till personer i akut behov av hjälp.

Göteborgs Stad bedömer att den största fördelen för kommunen är att ansluta sig till verksamheten för dataanalys och granskning, vilket inbegrips i både författningsförslag ett och två.

Genom de aggregerade avvikelseanalyser som verksamheten ska genomföra så kan kommunen ges underrättelser om misstänkta felaktiga utbetalningar vilka kan användas i det egna kontroll- och uppföljningsarbetet, till exempel som underlag för prioriteringar, urval och fördjupade kontroller. En anslutning till verksamheten bedöms ge fler underlag för att motverka stadens felaktiga utbetalningar, men även bidra till en fördjupad och samlad bild av välfärdsbrottslighet i Sverige och möjliga framtida åtgärder för att stävja problemet, oavsett vilken myndighet som drabbas. Förslagen i betänkandet ger dock inte svar på huruvida kommunen kan be Utbetalningsmyndigheten om granskningar i det fall det egna kontrollarbetet uppvisar risker, vilket är något som borde omhändertas i kommande utredningar om praktiska omständigheter kring anslutning. Göteborgs Stad önskar även tydliggöranden av i vilken detaljeringsgrad uppgifter om utbetalningar och grunder för dessa ska lämnas. För kommunens verksamhet bedöms det viktigt att detaljeringsgraden är tillräckligt hög för att möjliggöra analyser som går längre än enbart utbetalningar till bank-, person- och organisationsnummer. Som exempel lyfts möjligheten att även rapportera in uppgifter kring anställda inom assistansbolag, utförare av läkarintyg samt styrelseledamöter i föreningar och skolhuvudmän. Utbetalningsmyndighetens framtagande av föreskrifter bör inbegripa rättsliga bedömningar av möjligheten att lämna mer specifika uppgifter än de exempel som betänkandet ger.

Avseende författningsförslag tre så bedöms det svårt att ta ställning till ett förslag som är ofullständigt och kräver omfattande kommande utredningar. Göteborgs Stad anser dock att dessa utredningar bör genomföras omgående och i dialog med berörda kommunala verksamheter. Stadens egen lägesbild visar att det finns stora risker för felaktiga utbetalningar till enskilda huvudmän enligt skollagen och privata utförare av kommunala angelägenheter enligt kommunallagen, vilka dessutom kan uppgå till stora belopp. Staden delar utredningens bedömning om att ju fler utbetalningar som kan analyseras, desto mer kan upptäckas. Samtidigt ser Göteborgs Stad att en anslutning till Utbetalningsmyndigheten inte garanterar att oseriösa aktörer inte anlitas i kommunal verksamhet. Här avses de aktörer som inte nödvändigtvis begår brott, men som medvetet inte levererar välfärdstjänster i enlighet med de krav som ställs i avtalet med kommunen, eller på annat sätt inte följer olika regleringar och överenskommelser.

Göteborg den 7 maj 2025

Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Mathias Sköld